

UCHWAŁA NR 698/LIV/23
RADY MIASTA ŻORY

z dnia 27 kwietnia 2023 r.

w sprawie przyjęcia Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej dla Miasta Żory na lata 2023 - 2025

Na podstawie art. 18 ust. 1, ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U z 2023r. poz. 40 ze zm.) oraz art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jednolity Dz. U. z 2022r. poz. 447 ze zm.)

RADA MIASTA
u c h w a ł a:

§ 1. Przyjmuje się Program Rozwoju Pieczy Zastępczej dla Miasta Żory na lata 2023 – 2025 w brzmieniu określonym w załączniku do niniejszej uchwały.

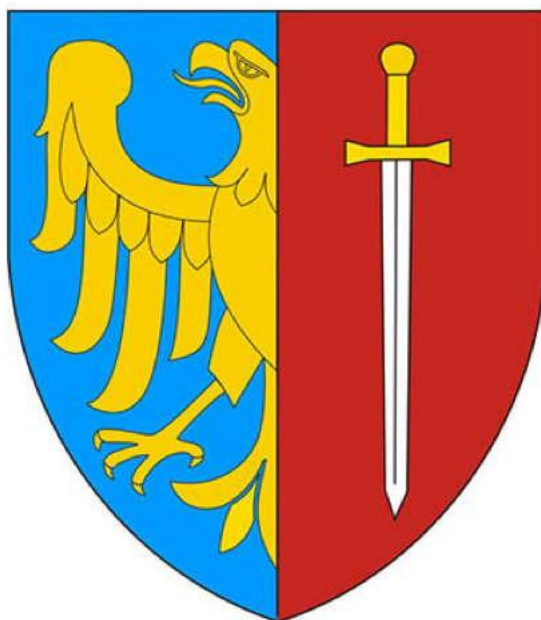
§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Żory.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Miasta

Piotr Kosztyla

PROGRAM ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ DLA MIASTA ŻORY

**NA LATA
2023 – 2025**

ŻORY 2023

SPIS TREŚCI

I. WSTĘP.....	3
II. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA PIECZY ZASTĘPCZEJ NA TERENIE MIASTA ŻORY	4
II.1. Analiza statystyczna rodzinnej pieczy zastępczej na terenie Miasta Żory w latach 2020 – 2022	7
II.2. Analiza sytuacji usamodzielniania wychowanków pieczy zastępczej na terenie Miasta Żory w latach 2020 - 2022	16
III. OPIEKA TYMCZASOWA DLA DZIECI Z UKRAINY	18
IV. ANALIZA SWOT.....	19
V. CEL GŁÓWNY PROGRAMU	21
VI. CELE SZCZEGÓŁOWE I ZADANIA PROGRAMU	21
VII. PLAN ROZWOJU RODZINNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ	29
VIII. PLAN OGRANICZENIA LICZBY DZIECI W INSTYTUCJONALNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ	30
IX. LIMIT RODZIN ZASTĘPCZYCH ZAWODOWYCH	31
X. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	31
XI. SPOSÓB MONITOROWANIA PROGRAMU	32
Spis wykresów i tabel	33

*„Rodziny zastępcze to zwykli ludzie,
którzy na co dzień czynią niezwykle rzeczy”*

(autor nieznany)

I. WSTĘP

Zgodnie z raportem Najwyższej Izby Kontroli dotyczącym działania powiatów w zakresie tworzenia i wsparcia rodzin zastępczych z dnia 23 lutego 2017 roku „władza rodzicielska obejmuje w szczególności obowiązek i prawo rodziców do wykonywania pieczy nad osobą i majątkiem dziecka oraz do wychowania dziecka z poszanowaniem jego godności i praw. Władza ta powinna być wykonywana tak, jak tego wymaga dobro dziecka i interes społeczny. W przypadku wykonywania władzy rodzicielskiej w sposób sprzeczny z dobrem dziecka, możliwa jest ingerencja organów państwa, ale powinna ona mieć na celu w pierwszej kolejności wspieranie rodziny tak, aby mogła w sposób prawidłowy sprawować opiekę nad dzieckiem. Obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej. Jednak wspieranie rodziny może być prowadzone wyłącznie za jej zgodą i jej aktywnym udziałem. Dopiero w przypadku, gdy działania takie okażą się bezskuteczne i gdy rodzice nie są w stanie zapewnić dziecku opieki i wychowania, możliwe jest umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej. Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej może nastąpić jedynie wówczas, gdy uprzednio stosowane inne środki oraz formy pomocy rodzicom dziecka, o których mowa w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011r., okazały się nieskuteczne”.

Pieczą zastępczą sprawowana jest w formie rodzinnej i instytucjonalnej, a umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej następuje głównie na podstawie orzeczenia sądu. Zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej dalej w skrócie zwaną ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, pieczę zastępczą ma mieć charakter tymczasowy z dążeniem – poprzez działania wspierające – do możliwie jak najszybszego powrotu dziecka do rodziny naturalnej lub jeżeli jest to niemożliwe – dążenie do przysposobienia dziecka (adopcji).

Rodzinne formy opieki nad dzieckiem są najbardziej zbliżone do naturalnego środowiska, w jakim powinno wychowywać się dziecko. Dla dziecka osieroconego lub pozbawionego czasowo opieki rodzicielskiej, przebywanie w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka pozwala na względnie normalne funkcjonowanie w małym, bezpiecznym środowisku, gdzie nie jest anonimowe, ma konkretnych, stałych opiekunów, doświadcza troski i opieki. Pozwala to także na uniknięcie piętna sieroty i poczucia inności. Rodzinna opieka zastępcza zapewnić powinna optymalne warunki rozwoju psychofizycznego dziecka. Jest to podstawą prawidłowego rozwoju emocjonalnego i społecznego.

Niniejszy program zawiera diagnozę sytuacji pieczy zastępczej na terenie Miasta Żory oraz określa kierunki działań podejmowanych w celu jej rozwoju. Dodatkowo jest próbą zorganizowania na terenie miasta prawidłowo funkcjonującego i efektywnego systemu pieczy zastępczej.

Głównym założeniem niniejszego programu jest doskonalenie spójnego systemu wsparcia i rozwoju pieczy zastępczej w Mieście Żory.

Niniejszy program powstał na podstawie art. 180 pkt 1. ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, który nakłada obowiązek opracowania i realizacji trzyletniego powiatowego programu dotyczącego rozwoju pieczy zastępczej.

Program jest spójny z Programem Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej w Województwie Śląskim na lata 2021 – 2030 oraz Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Żory na lata 2023 - 2028.

II. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA PIECZY ZASTĘPCZEJ NA TERENIE MIASTA ŻORY

Zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, zgodnie z art. 180 pkt 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej to zadanie powiatu. Funkcję organizatora rodzinnej pieczy zastępczej może pełnić wyznaczona przez starostę jednostka organizacyjna powiatu lub inny podmiot, któremu zlecono realizację tego zadania. Do jego zadań należy między innymi nabór kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka, organizowanie dla nich szkoleń, czy badań

psychologicznych, a także wspieranie już funkcjonujących rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka poprzez zapewnienie im szkoleń podnoszących kwalifikacje oraz poradnictwa. Ponadto obowiązkiem organizatora pieczy zastępczej jest zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających. Na terenie Miasta Żory, na mocy Zarządzenia Prezydenta Miasta Żory z dnia 29.12.2011r. funkcję organizatora rodzinnej pieczy zastępczej pełni Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Żorach.

Pieczą zastępczą powinna być tak prowadzona, aby zaspokoić potrzeby emocjonalne dziecka ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, rozwojowych, edukacyjnych, społecznych, religijnych i kulturalno-rekreacyjnych. Ponadto powinna przygotować dziecko do: godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia, pokonywania trudności życiowych zgodnie z zasadami etyki, nawiązywania i podtrzymywania bliskich, osobistych i społecznie akceptowalnych kontaktów z rodziną i rówieśnikami w celu łagodzenia skutków doświadczania straty i separacji oraz zdobywania umiejętności społecznych.

Zgodnie z art. 34 wyżej cytowanej ustawy pieczę zastępczą sprawowana jest w formie rodzinnej (rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka) i instytucjonalnej (placówki opiekuńczo-wychowawcze, regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, interwencyjne ośrodki preadopcyjne).

Na terenie Miasta Żory w ramach pieczy zastępczej funkcjonują tylko i wyłącznie rodziny zastępcze spokrewnione, niezawodowe i zawodowe. Natomiast na chwilę obecną nie ma instytucjonalnej pieczy zastępczej, jaką jest między innymi placówka opiekuńczo-wychowawcza. W razie konieczności umieszczenia dziecka w instytucjonalnej pieczy zastępczej kieruje się je do placówek opiekuńczo-wychowawczych funkcjonujących na terenie innych powiatów.

Funkcja rodziny zastępczej oraz prowadzenie rodzinnego domu dziecka mogą zostać powierzone osobom, które spełniają warunki określone w art. 42 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej., m.in. dają rękojmię należytego sprawowania pieczy zastępczej, przebywają na terytorium Polski, nie są pozbawione władzy rodzicielskiej (nie jest im ona również ograniczona, ani zawieszona), wypełniają obowiązek alimentacyjny (jeśli wynika z tytułu egzekucyjnego), nie są ograniczone w zdolności do czynności prawnych, są zdolne do sprawowania właściwej opieki nad dzieckiem (co jest potwierdzone

zaświadczeniami o braku przeciwwskazań zdrowotnych oraz opinią o posiadaniu predyspozycji i motywacji do pełnienia omawianej funkcji, wystawioną przez psychologa), czy zapewnią odpowiednie warunki bytowe i mieszkaniowe umożliwiające zaspokojenie potrzeb dziecka.

Ponadto pełnienie funkcji rodziny zastępczej niezawodowej lub zawodowej oraz prowadzenie rodzinnego domu dziecka może być powierzone osobom, które nie były skazane prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe oraz nie figurują w bazie danych Rejestru Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym.

Kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej (zawodowej, niezawodowej) lub do prowadzenia rodzinnego domu dziecka powinni posiadać świadectwo ukończenia szkolenia organizowanego przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej lub prowadzonego przez ośrodek adopcyjny, przy czym w przypadku rodzin zastępczych zawodowych oraz osób prowadzących rodzinny dom dziecka szkolenia te mają formę rozszerzoną. W rodzinie zastępczej zawodowej lub niezawodowej w tym samym czasie może przebywać nie więcej niż troje dzieci lub osób, które uzyskały pełnoletność, chyba, że istnieje konieczność umieszczenia w niej rodzeństwa.

Z kolei w rodzinnym domu dziecka w tym samym czasie może przebywać łącznie nie więcej niż ośmioro dzieci oraz osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej.

Ze względu na swoją funkcję i charakter wyróżnia się:

Rodziny zastępcze spokrewnione - utworzone przez małżonków lub osobę nie pozostającą w związku małżeńskim będących wstępnymi (dziadkami, pradziadkami) lub rodzeństwem dziecka.

Rodziny zastępcze niezawodowe - utworzone przez małżonków lub osobę nie pozostającą w związku małżeńskim niebędących wstępnymi lub rodzeństwem dziecka.

Rodziny zastępcze zawodowe - jest to rodzina, która za wykonywaną pracę na rzecz przydzielonych jej dzieci otrzymuje wynagrodzenie (w przypadku małżeństwa wynagrodzenie pobiera tylko jeden z małżonków, przy czym małżonek niepobierający wynagrodzenia z tytułu umowy o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej może zostać zatrudniony przez starostę do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich). Pod jej opieką znajdują się dzieci, które nie są z nią spokrewnione.

Rodziny zastępcze zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego - umieszcza się w niej dziecko krótkookresowo, tj. do czasu unormowania jego sytuacji, nie dłużej jednak niż na okres 4 miesięcy. W uzasadnionych przypadkach okres ten może być przedłużony za zgodą organizatora rodzinnej pieczy zastępczej do 8 miesięcy lub do zakończenia postępowania sądowego o powrót dziecka do rodziny lub o przysposobienie lub umieszczenie w rodzinnej pieczy zastępczej.

Rodzina zastępcza zawodowa specjalistyczna - w szczególności umieszcza się w niej dzieci legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, a także dzieci na podstawie ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich oraz małoletnie matki.

Rodzinny dom dziecka - rodzinny dom dziecka działa na zasadach zbliżonych do rodziny zastępczej zawodowej, ale jest przygotowany do sprawowania opieki nad większą liczbą dzieci (nie więcej niż 8 wychowanków). W razie konieczności umieszczenia w rodzinnym domu dziecka rodzeństwa, za zgodą prowadzącego rodzinny dom dziecka oraz po uzyskaniu pozytywnej opinii koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, jest dopuszczalne umieszczenie w nim w tym samym czasie większej liczby dzieci.

II.1. Analiza statystyczna rodzinnej pieczy zastępczej na terenie Miasta Żory w latach 2020 - 2022

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na koniec 2021r. na terenie kraju w pieczy zastępczej przebywało 72,3 tys. dzieci pozbawionych całkowicie lub częściowo opieki rodziny naturalnej, w tym 56,4 tys. w pieczy rodzinnej oraz 15,9 tys. w pieczy instytucjonalnej. W porównaniu z 2020r. liczba dzieci przebywających w pieczy zwiększyła się o 1,1%. Od wielu lat można zaobserwować proces powolnego lecz systematycznego zwiększania się udziału form rodzinnych w sprawowaniu pieczy zastępczej przy jednoczesnym spadku odsetka dzieci w populacji Polski.

Na koniec 2021 r. rodzinna piecza zastępcza funkcjonowała w formie rodzin zastępczych spokrewnionych, niezawodowych i zawodowych, których było 35 915 oraz w formie rodzinnych domów dziecka – 724 placówki. Wśród rodzin zastępczych rodziny spokrewnione stanowiły 64,2%, rodziny niezawodowe – 29,9%, a rodziny zawodowe – 5,9%.

Jak wskazują dane ogólnokrajowe spośród wszystkich dzieci objętych opieką 6 309 dzieci posiadało orzeczenie o niepełnosprawności albo o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, a 2 627 było sierotami. Biorąc pod uwagę wiek podopiecznych umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej, zarówno w rodzinach zastępczych jak i w rodzinnych domach dziecka, najliczniejszą grupę stanowiły dzieci w wieku 7–13 lat (19 518) natomiast dzieci w wieku do 1 roku życia (892) stanowiły najmniej liczną grupę wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej. W 2021 r. do rodzinnej pieczy zastępczej po raz pierwszy zostało przyjętych 9 664 dzieci. W ciągu 2021 r. rodzinną pieczę zastępczą opuściło 6 933 dzieci w wieku do 18 roku życia. Najwięcej z nich (31,3%) powróciło do rodziny naturalnej. Do adopcji trafiło 1 292 dzieci, natomiast do innej formy rodzinnej pieczy zastępczej 1 905 wychowanków.

Na koniec 2021 r. działały w Polsce 1 273 placówki instytucjonalnej pieczy zastępczej, z tego 1 260 placówek opiekuńczo-wychowawczych, 10 regionalnych placówek opiekuńczo-terapeutycznych oraz 3 interwencyjne ośrodki preadopcyjne. Do placówek opiekuńczo-wychowawczych zaliczamy placówki socjalizacyjne (777), rodzinne (219), interwencyjne (51), specjalistyczno-terapeutyczne (31) oraz placówki łączące zadania (182).

Na koniec 2021 r. w instytucjonalnej pieczy zastępczej przebywało 15 931 dzieci. Najliczniejszą grupę stanowili wychowankowie w wieku 14–17 lat (7 154 dzieci). Druga co do wielkości zbiorowość to dzieci w wieku 10–13 lat (4 018 osób). Najmniej liczna była najmłodsza grupa wiekowa poniżej 1 roku (158 wychowanków). W placówkach instytucjonalnej pieczy zastępczej przebywało również 1 514 pełnoletnich, uczących się wychowanków.

W 2021 r. 4 530 wychowanków do 18 roku życia opuściło, z różnych powodów, placówki instytucjonalnej pieczy zastępczej. Najliczniejsza grupa (35,9%) to podopieczni, którzy powrócili do rodziny naturalnej. Powodem opuszczenia placówki przez 25,4% wychowanków było przeniesienie do innego typu instytucjonalnej pieczy zastępczej. Do rodzinnej pieczy zastępczej odeszło 22,3% wychowanków, a 7,0% dzieci zostało przekazanych do adopcji. Spośród 2 043 wychowanków powyżej 18 roku życia, którzy opuścili placówki, 1 104 założyło własne gospodarstwo domowe, a 721 powróciło do rodziny naturalnej.

Największa liczba dzieci i młodzieży w pieczy zastępczej przebywa w powiatach województw: śląskiego (13,3% ogółu), dolnośląskiego (10,93%) i mazowieckiego (10,64%),

a najmniejsza w powiatach województw podlaskiego (2,5%), opolskiego (2,73%) i świętokrzyskiego (2,76%).

Dane statystyczne zgromadzone przez Główny Urząd Statystyczny jak najbardziej mają swoje odzwierciedlenie w danych dotyczących pieczy zastępczej w Mieście Żory.

Tabela 1. Podział rodzin zastępczych ze względu na sprawowaną funkcję w Mieście Żory w latach 2020 - 2022

rodzaj rodziny	lata		
	2020 (stan na 31 XII 2020)	2021 (stan na 31 XII 2021)	2022 (stan na 31 XII 2022)
spokrewniona	54	51	47
niezawodowa	26	22	20
zawodowa	3	4	3
zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego	1	1	2
zawodowe specjalistyczne	1	1	1
rodzinny dom dziecka	1	1	1
Ogółem	86	80	74

Źródło: Sprawozdania rzeczowo-finansowe z wykonywania przez powiat zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za lata 2020 – 2022

Jak wskazują dane statystyczne w powyższej tabeli, od wielu lat największą liczbę rodzin funkcjonujących na terenie Miasta Żory stanowią rodziny spokrewnione, to są dziadkowie bądź rodzeństwo. W drugiej kolejności stanowią rodziny niezawodowe, czyli osoby z dalszego pokrewieństwa oraz osoby niespokrewnione. Trzecią, najmniej liczną grupę stanowią rodziny zawodowe i rodzinne domy dziecka, dla których opieka nad dziećmi stanowi źródło zatrudnienia. Analizując stan pieczy zastępczej na przełomie roku 2020 - 2022 zauważa się, że ilość rodzin zastępczych spada, co jednak nie ma przełożenia na ilość dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej.

Ilość umieszczonych dzieci w rodzinach zastępczych funkcjonujących na terenie Miasta Żory nie odbiega również od ogólnopolskich danych statystycznych. Zarówno w kraju

jak i w Mieście Żory najwięcej dzieci wychowuje się w rodzinach zastępczych spokrewnionych, w drugiej kolejności w rodzinach zastępczych niezawodowych, a w trzeciej w zawodowych.

Tabela 2. Liczba dzieci przebywających w rodzinach zastępczych w Mieście Żory w latach 2020 - 2022

ilość dzieci w rodzinach	lata		
	2020 (stan na 31 XII 2020)	2021 (stan na 31 XII 2021)	2022 (stan na 31 XII 2022)
spokrewnionych	67	67	69
niezawodowych	32	27	28
Zawodowych w tym:	12	18	20
w pogotowiach rodzinnych	1	2	3
w specjalistycznych	1	1	1
rodzinny dom dziecka	7	5	7
ogółem	118	117	124

Źródło: Sprawozdania rzeczowo-finansowe z wykonywania przez powiat zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za lata 2020 – 2022

Jak wynika z powyższych danych statystycznych na przestrzeni lat 2020 - 2022 można zauważyć wzrost ilości dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej niezależnie od formy sprawowanej opieki. Przypuszcza się, że wzrost ilości dzieci umieszczanych w rodzinach zastępczych w rzeczywistości mógł by być znacznie większy, jednakże działania Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Żorach oraz innych instytucji i podmiotów działających na rzecz dziecka i rodziny na terenie Miasta Żory skierowane na profilaktykę i systemowe wsparcie rodzin dysfunkcyjnych znacznie wpływa na zmniejszenie ilości dzieci umieszczanych poza rodziną naturalną. Jednym z kluczowych działań na rzecz rodzin dysfunkcyjnych, zagrożonych ograniczeniem lub utratą władzy rodzicielskiej jest wsparcie w postaci asystenta rodziny. Analizując pieczę zastępczą w Mieście Żory, warto w tym miejscu zaznaczyć, że w roku 2022 postanowieniem sądu zobowiązano do współpracy z asystentem 42 rodzin, co stanowi 31% ogółu rodzin objętych tą formą wsparcia (stan na 31.12.2022r.).

Kolejnym zakresem, na jaki należy zwrócić uwagę analizując rodzicielstwo zastępcze na terenie Miasta Żory są przyczyny, z powodu których dzieci trafiają do pieczy zastępczej.

Tabela 3. Przyczyny umieszczania dzieci w pieczy zastępczej na terenie Miasta Żory w latach 2020 - 2022

przyczyny umieszczania dzieci w pieczy zastępczej	lata		
	2020 (stan na 31 XII 2020)	2021 (stan na 31 XII 2021)	2022 (stan na 31 XII 2022)
sieroctwo	6	4	7
pólsieroctwo	16	16	7
różnego rodzaju uzależnienia rodziców	70	71	77
przemoc w rodzinie	5	2	4
niewydolność opiekuńczo-wychowawcza	11	8	15
niepełnosprawność co najmniej jednego z rodziców	1	4	3
długotrwała lub ciężka choroba co najmniej jednego z rodziców	2	2	2
ubóstwo	0	0	0
bezrobocie	0	0	2
pobyt za granicą co najmniej jednego z rodziców	1	0	0
nieodpowiednie warunki mieszkaniowe	0	0	0
inne	6	10	7

Źródło: Sprawozdania rzeczowo-finansowe z wykonywania przez powiat zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za lata 2020 – 2022

Najczęstszym powodem umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej jest uzależnienie rodziców od alkoholu lub innych używek. Warte zauważenia jest to, że żadne dziecko umieszczone w pieczy zastępczej na terenie Miasta Żory, nie zostało odebrane z powodów: ubóstwa i nieodpowiednich warunków mieszkaniowych, a znikoma ilość trafiła do pieczy zastępczej z powodu bezrobocia, długotrwałej lub ciężkiej choroby co najmniej jednego z rodziców czy niepełnosprawności co najmniej jednego z rodziców. Na podstawie powyższego zestawienia zauważa się, że spada ilość postanowień sądu o umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej z powodu pobytu za granicą co najmniej jednego z rodziców. Zdecydowanie można sądzić, że w Mieście Żory zmniejsza się problem eurosieroctwa.

Tabela 4. Wiek dzieci przebywających w pieczy zastępczej na terenie Miasta Żory w latach 2020 - 2022

wiek dzieci w pieczy zastępczej	lata		
	2020 (stan na 31 XII 2020)	2021 (stan na 31 XII 2021)	2022 (stan na 31 XII 2022)
poniżej 1 roku	1	2	2
od 1 roku do 3 lat	9	7	7
4 – 6 lat	12	10	14
7 – 13 lat	36	34	39
14 – 17 lat	33	36	47
18 – 24 lat	27	28	15
ogółem:	118	117	124

Źródło: Sprawozdania rzeczowo-finansowe z wykonywania przez powiat zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za lata 2020 – 2022

Jak wynika z powyższych danych statystycznych w analizowanych okresach najliczniejszą grupę dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej stanowiły osoby w przedziale wiekowym 14 – 17 lat i 7 – 13 lat. Te osoby stanowiły większą ilość osób umieszczonych w pieczy zastępczej tj. od 31% do 38% ogółu. Kolejną grupę pod względem ilości stanowiły osoby w wieku 18 – 24 (12%) i lat i 4 – 6 lat (11%). Z powyższej tabeli wynika, że do pieczy zastępczej najmniej trafia dzieci w wieku poniżej 1 roku co stanowi niewielki odsetek ogółu tj. 1,6%. Niewielką ilość dzieci tj. 5,6% stanowią również osoby w wieku od 1 roku do 3 lat.

Tabela 5. Okres przebywania dzieci w pieczy zastępczej na terenie Miasta Żory w latach 2020 – 2022

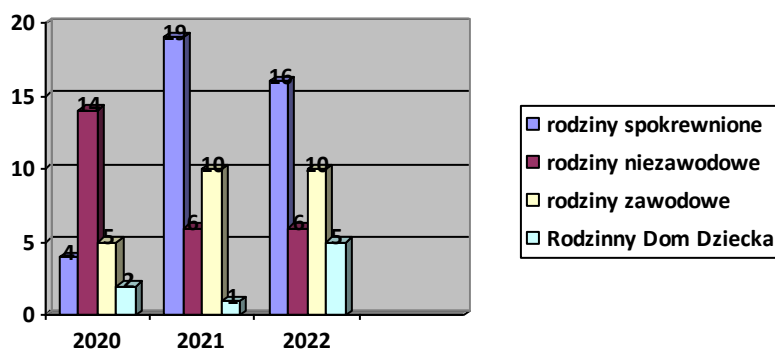
wiek dzieci w pieczy zastępczej	lata		
	2020 (stan na 31 XII 2020)	2021 (stan na 31 XII 2021)	2022 (stan na 31 XII 2022)
do 3 miesięcy	4	7	8
od 3 – 6 miesięcy	0	9	14
od 6 – 12 miesięcy	9	11	11
od 1 – 2 lat	17	11	17
od 2 – 3 lat	13	13	12
powyżej 3 lat	75	66	62
ogółem:	118	117	124

Źródło: Sprawozdania rzeczowo-finansowe z wykonywania przez powiat zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za lata 2020 – 2022

Analizując powyższe dane statystyczne zauważa się, że w każdym roku największą grupę stanowiły dzieci przebywające w rodzinach zastępczych powyżej trzech lat. Najmniej liczną grupę osób stanowiły od 3% do 6 % ogółu dzieci przebywające w pieczy zastępczej do 3 miesięcy. Bardzo ważne znaczenie przy długości okresu przebywania dziecka w pieczy zastępczej odgrywa współpraca rodzica biologicznego z pracownikiem socjalnym lub asystentem rodziny, a w tym jego faktyczna motywacja do zmiany obecnego trybu życia.

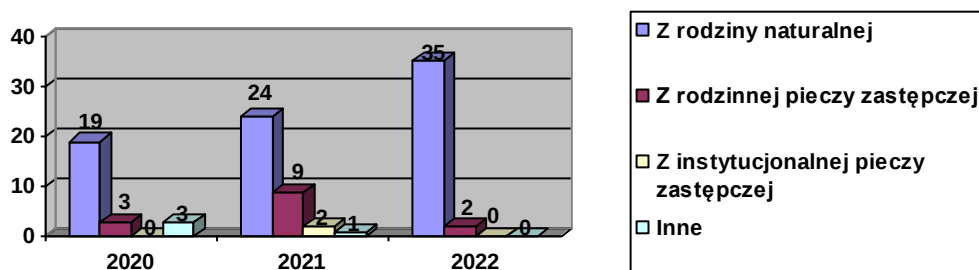
Ponadto na okres umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej niewątpliwie wpływa obowiązek organizatora rodzinnej pieczy zastępczej wynikający z art. 47 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej dotyczący uregulowania sytuacji prawnej dziecka przebywającego w pieczy zastępczej powyżej osiemnastu miesięcy. Po tym okresie sąd rodzinny na wniosek organizatora pieczy zastępczej podejmuje decyzję co do ograniczenia lub pozbawienia władzy rodzicielskiej i dalszego przebywania dziecka w pieczy zastępczej lub umieszczenia go w rodzinie adopcyjnej, lub powrotu dziecka pod pełną władzę rodzicielską.

Wykres 1. Napływ nowych dzieci do rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie Miasta Żory w latach 2020 – 2022

Źródło: Sprawozdania rzeczowo-finansowe z wykonywania przez powiat zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za lata 2020 – 2022

Wykres 2. Napływ nowych dzieci do rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie Miasta Żory z uwzględnieniem uprzedniego miejsca pobytu w latach 2020 – 2022

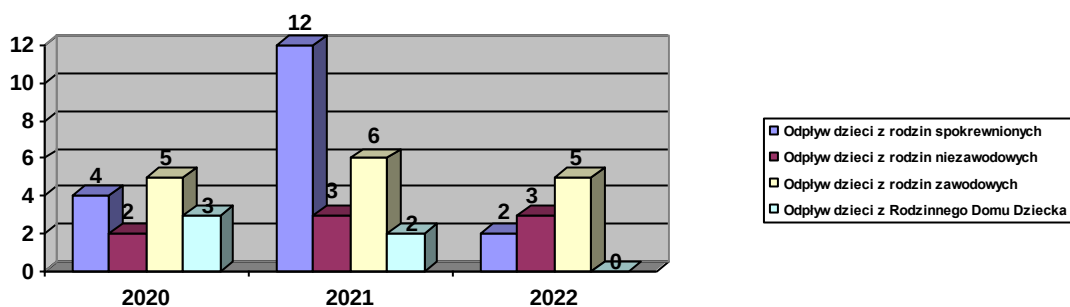

Źródło: Sprawozdania rzeczowo-finansowe z wykonywania przez powiat zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za lata 2020 – 2022

Odnosząc się do wykresów 1 i 2 należy zauważyć, że w okresie od 2020r. do 2022r. najwięcej dzieci umieszczono w pieczy zastępczej w 2022r. (37 osób) i o jedno mniej w 2021r. (36 osób), z kolei w 2020 r. wydano postanowienia o zabezpieczeniu tylko dla 25 dzieci. Niewątpliwie na powyższą sytuację miała wpływ pandemia Covid-19. W 2020 r. ze względu na obostrzenia, które miały ograniczyć rozprzestrzenianie się pandemii zmniejszono ilość wejść do rodzin dysfunkcyjnych przez pracowników socjalnych, asystentów rodzinny czy kuratorów sądowych. W niektórych przypadkach praca z rodziną odbywała się zdalnie poprzez kontakt telefoniczny. Sytuacja pandemii spowodowała, że wszystkie służby działające na rzecz dziecka i rodziny nie miały tak naprawdę pełnego obrazu funkcjonowania rodziny.

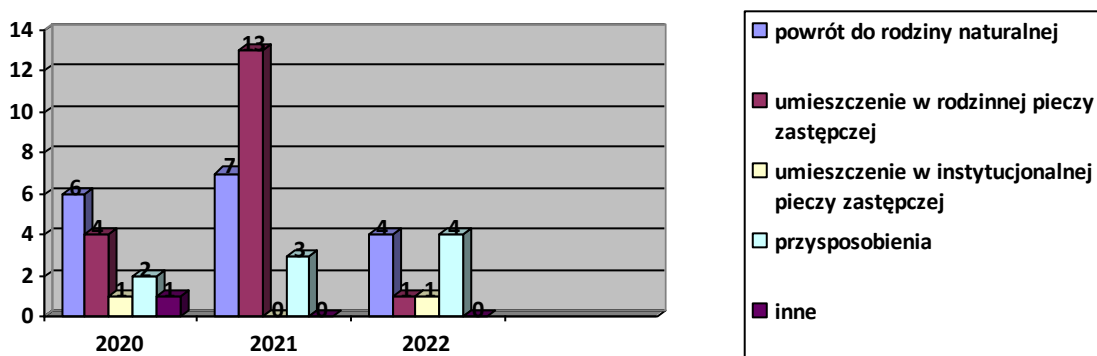
Jak wynika z powyższych danych statystycznych największą liczbę dzieci (39 osób) przyjęto do spokrewnionych rodzin zastępczych. Kolejną grupę stanowią rodziny niezawodowe (26 osób) i zawodowe (25 osób). Najmniejszą grupę stanowią dzieci umieszczane w rodzinnym domu dziecka (8 osób). Głównie źródło napływu stanowi rodzina naturalna (78 osób). Przyczyną takiego stanu może być fakt małej i niewystarczającej ilości osób zgłaszających gotowość do bycia rodzicem zastępczym dla dzieci niespokrewnionych.

Wykres 3. Odpływ dzieci do 18 roku życia z rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie Miasta Żory w latach 2020 – 2022

Źródło: Sprawozdania rzeczowo-finansowe z wykonywania przez powiat zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za lata 2020 – 2022

Wykres 4. Odpływ dzieci do 18 roku życia z rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie Miasta Żory z uwzględnieniem docelowego miejsca pobytu w latach 2020 – 2022

Źródło: Sprawozdania rzeczowo-finansowe z wykonywania przez powiat zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za lata 2020 – 2022

Analizując dane z wykresów 3 i 4 można zauważyć, że na przestrzeni lat 2020 - 2022 największa liczba dzieci zmieniała formę opieki w 2021 r. Najwięcej dzieci (7 osób) powróciło do rodziny naturalnej w 2021r. W pozostałych latach analizowane wartości pozostają na podobnym poziomie, w roku 2020 do rodziny naturalnej powróciło 6 dzieci, a w roku 2022 4 dzieci. Analizując dane pod kątem rodzajów form pieczy zastępczej zauważa się, że najczęściej dzieci opuściło spokrewnione rodziny zastępcze (18 osób). Drugą grupę stanowiły dzieci z rodzin zawodowych (16 osób), a najmniejszą dzieci z rodzin niezawodowych (8 osób). Powrót dzieci z pieczy zastępczej do rodzin naturalnych niewątpliwie wiąże się z systemową

pracą asystentów rodziny, pracowników socjalnych oraz innych instytucji zaangażowanych we wsparcie danej rodziny. To dzięki podejmowaniu spójnych działań wielu osób lub instytucji rodzina przeżywająca trudności ma szansę stać się zdrową komórką społeczną wypełniającą swoje funkcje.

Zestawiając ze sobą dane statystyczne dotyczące napływu i odpływu dzieci do pieczy zastępczej stwierdza się, że w okresie od 2020r. do 2022r. jednak więcej dzieci zostało umieszczonych w pieczy zastępczej (98 osób) a niżeli ją opuściło (47 osób). Powyższe zjawisko świadczyć może o tym, że nie wszystkie rodziny dysfunkcyjne, przeżywające trudności gotowe są do podjęcia działań mających na celu poprawę ich sytuacji życiowych. Ponadto problemy wpływające destrukcyjnie na żorskie rodziny nie zmniejszają się.

II.2. Analiza sytuacji usamodzielniania wychowanków pieczy zastępczej na terenie Miasta Żory w latach 2020 - 2022

Usamodzielnienie wychowanków pieczy zastępczej odbywa się według zasad określonych w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Osobie pełnoletniej opuszczającej pieczę zastępczą przysługuje pomoc finansowa na: kontynuowanie nauki, usamodzielnienie, zagospodarowanie. Ponadto wychowankowie mogą liczyć na wsparcie w zakresie uzyskania odpowiednich warunków mieszkaniowych, zatrudnienia, uzyskania pomocy prawnej i psychologicznej. Każdy wychowanek pieczy zastępczej zobowiązany jest wybrać opiekuna procesu usamodzielnienia, który go wspiera w trakcie jego realizacji.

Tabela 6. Liczba i rodzaj świadczeń udzielanych usamodzielnianym wychowankom rodzinnej pieczy zastępczej na terenie Miasta Żory w latach 2020 – 2022

liczba i rodzaj świadczeń	Lata (stan na 31 XII)		
	2020	2021	2022
kontynuowanie nauki	64	78	86
Usamodzielnienie	2	1	9
Zagospodarowanie	6	2	5
uzyskanie odpowiednich warunków mieszkaniowych	0	0	0
uzyskanie zatrudnienia	0	0	0
ogółem:	72	81	100

Źródło: Sprawozdania rzeczowo-finansowe z wykonywania przez powiat zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za lata 2020 – 2022

Analizując powyższe dane statystyczne wynika, że dorośli wychowankowie po opuszczeniu pieczy zastępczej podejmują decyzję o usamodzielnianiu, ale przy jednoczesnym kontynuowaniu nauki. Świadczy o tym fakt wzrastającej na przestrzeni 2020r. – 2022r. ilości wszystkich świadczeń przyznawanych wychowankom pieczy zastępczej. Z powyższych danych wynika, że wzrasta ilość pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki z 64 świadczeń w 2020r. do 86 świadczeń na koniec 2022r. Z roku na rok w coraz większym zainteresowaniu wychowanków pozostaje pomoc pieniężna na usamodzielnienie i pomoc finansowa na zagospodarowanie. W roku 2021 udzielono 3 świadczenia na usamodzielnienie i zagospodarowanie a w roku 2022 udzielono już 14 świadczeń tego samego rodzaju. Analizując powyższe dane statystyczne należy zaznaczyć, że pomoc na usamodzielnienie i zagospodarowanie uzależnione są od dochodów jakimi dysponują wychowankowie. Na przestrzeni lat coraz mniejsza ilość wychowanków korzysta ze wsparcia w postaci miejsca w mieszkaniu chronionym. Sytuacja ta może być spowodowana faktem, że co roku kilkoro dorosłych wychowanków pieczy zastępczej otrzymuje przydział mieszkania z zasobów gminy. Z powyższych danych statystycznych wynika, że wychowankowie pieczy zastępczej nie korzystają ze wsparcia w uzyskaniu zatrudnienia.

Tabela 7. Liczba i rodzaj świadczeń udzielanych usamodzielnianym wychowankom instytucjonalnej pieczy zastępczej na terenie Miasta Żory w latach 2020 – 2022

liczba i rodzaj świadczeń	lata		
	2020 (stan na 31 XII 2020)	2021 (stan na 31 XII 2021)	2022 (stan na 31 XII 2022)
kontynuowanie nauki	0	23	6
usamodzielnienie	0	0	1
zagospodarowanie	0	0	1
uzyskanie odpowiednich warunków mieszkaniowych	0	0	0
uzyskanie zatrudnienia	0	0	0
ogółem:	0	23	8

Źródło: Sprawozdania rzeczowo-finansowe z wykonywania przez powiat zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za lata 2020 – 2022

Dane przedstawione w powyższej tabeli wskazują na to, że na przestrzeni ostatnich trzech lat niewielka ilość dorosłych wychowanków usamodzielniała się opuszczając placówkę

opiekuńczo-wychowawczą. Fakt ten obrazuje również niewielka ilość (w porównaniu do danych z miast ościennych lub danych statystycznych miast województwa śląskiego) dzieci umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej. Przykładowo na dzień 31 grudnia 2022 r. w placówkach opiekuńczo-wychowawczych funkcjonujących w innych powiatach przebywało tylko 10 dzieci pochodzących z terenu Miasta Żory. Miasto Żory pokrywając koszty pobytu w instytucjonalnej pieczy zastępczej tak niewielkiej ilości dzieci wpisuje się w proces deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej.

III. OPIEKA TYMCZASOWA DLA DZIECI Z UKRAINY

W związku z konfliktem zbrojnym na Ukrainie od 24 lutego 2022 roku do Polski masowo przybywają obywatele Ukrainy. Ich status i uprawnienia wymagały szybkiego uregulowania ustawowego. W rezultacie uchwalono ustawę z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz.U. z 2022 r., poz.583). Ustawa powyższa dotyczy obywateli Ukrainy, którzy przybyli na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej z terytorium Ukrainy w związku z działaniami wojennymi prowadzonymi na terytorium tego państwa, oraz obywateli Ukrainy posiadających Kartę Polaka, którzy wraz z najbliższą rodziną z powodu tych działań wojennych przybyli na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Ponadto dotyczy także nieposiadającego obywatelstwa ukraińskiego małżonka obywatela Ukrainy, o ile przybył on na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej z terytorium Ukrainy w związku z działaniami wojennymi prowadzonymi na terytorium tego państwa.

Jednym z istotnych problemów prawnych i praktycznych dotyczących dzieci – obywateli Ukrainy, które przebywają w Polsce bez rodziców – jest kwestia przedstawicielstwa ustawowego czyli podejmowania legalnych decyzji w istotnych sprawach dotyczących osoby i majątku dziecka.

Artykuł 25 ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa reguluje nową instytucję prawną związaną bezpośrednio z obecną sytuacją tj. opiekuna tymczasowego dla dziecka obywatela Ukrainy pozostającego bez opiekuna prawnego w Polsce. Dotyczy ona dzieci – obywateli Ukrainy, które przybyły z niej bezpośrednio na terytorium Polski od 24 lutego 2022 roku

w związku z konfliktem zbrojnym na Ukrainie. Zgodnie z powyższym przepisem małoletniego obywatela Ukrainy, który legalnie przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej bez opieki osób dorosłych odpowiedzialnych za niego zgodnie z prawem obowiązującym w Rzeczypospolitej Polskiej, reprezentuje oraz sprawuje pieczę nad jego osobą i majątkiem opiekun tymczasowy.

Opiekuna tymczasowego ustanawia sąd opiekuńczy właściwy ze względu na miejsce pobytu małoletniego. W sprawie o ustanowienie opiekuna tymczasowego sąd orzeka w postępowaniu nieprocesowym po przeprowadzeniu rozprawy. Sąd przesłuchuje kandydata na opiekuna tymczasowego i osobę sprawującą faktyczną pieczę nad małoletnim oraz wysłuchuje małoletniego.

Ustanawiając opiekuna tymczasowego sąd kieruje się dobrem dziecka. Opiekuna tymczasowego ustanawia się przede wszystkim spośród krewnych, powinowatych lub innych osób dających rękojmię należytego wykonywania obowiązków opiekuna.

Opiekun tymczasowy, o ile przy jego ustanowieniu nie określono inaczej zakresu jego praw i obowiązków, jest upoważniony do reprezentowania małoletniego oraz sprawowania pieczy nad jego osobą i majątkiem. Należy przyjąć, że jest on uprawniony m.in. do udzielania zgody na świadczenia zdrowotne i uzyskiwania informacji o stanie zdrowia dziecka powierzonego opiece.

W Mieście Żory nadzór nad realizacją praw i obowiązków opiekunów tymczasowych sprawuje Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Żorach.

Od 24 lutego do 31 grudnia 2022r. Miejski Ośrodek sprawował nadzór nad 37 opiekunami tymczasowymi, którzy sprawowali pieczę łącznie nad 40 osobami małoletnimi lub nieletnimi.

IV. ANALIZA SWOT

Do określenia celów programu dokonano analizy SWOT w obszarze rodzicielstwa zastępczego, wskazując mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia, tj. czynniki wewnętrzne i zewnętrzne mające wpływ na funkcjonowanie pieczy zastępczej w Mieście Żory.

Tabela 8. Analiza SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
1. doświadczenie, wiedza i kwalifikacje pracowników działających na rzecz systemu pieczy zastępczej, 2. współdziałanie instytucji z różnych obszarów i ich przedstawiciele w odniesieniu do problematyki pieczy zastępczej, 3. indywidualizacja pracy koordynatorów – sposób pracy dostosowany do potrzeb rodziny, 4. funkcjonowanie mieszkań chronionych, 5. wyeliminowanie ubóstwa, bezrobocia i nieodpowiednich warunków mieszkaniowych, jako przyczyny umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej, 6. realizacja na bieżąco postanowień sądu dotyczących umieszczania dzieci w pieczy zastępczej, 7. dobra współpraca z Wojewódzkimi Ośrodkami Adopcyjnymi w Katowicach Oddziałem ds. adopcji i wspierania rodziny w Rybniku, 8. dobra współpraca z Ośrodkiem Adopcyjnym i Pieczy Zastępczej „Szansa” z Bytomia, 9. dostępność poradnictwa psychologicznego dla rodzin zastępczych i ich wychowanków, 10. zatrudnianie osób do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarczych dla rodzin zastępczych zawodowych, 11. zapewnienie rodzinom zastępczym świadczeń fakultatywnych wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, 12. rozszerzenie wsparcia skierowanego do rodzin zastępczych i ich wychowanków poprzez pozyskiwanie środków zewnętrznych, 13. promocja rodzicielstwa zastępczego za pomocą lokalnych mediów, Kuriera Żorskiego oraz różnych form organizowanych dla tych rodzin, 14. funkcjonowanie rodziny pomocowej, 15. funkcjonowanie grupy wsparcia dla rodzin zastępczych,	1. traktowanie pobytu dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej jako docelowego miejsca pobytu, 2. długotrwałe przebywanie dzieci w rodzinach zastępczych, co skutkuje zawiązywaniem więzi i uniemożliwieniem pozyskania potencjalnej rodziny adopcyjne, 3. zbyt wolna rotacja dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej i przedłużające się postępowania sądowe, 4. niewystarczająca liczba rodzin zastępczych, 5. brak placówki opiekuńczo-wychowawczej, 6. umieszczanie dzieci w pieczy zastępczej poza terenem Miasta Żory, 7. niewystarczająca ilość lekarzy specjalistów w szczególności psychiatrów dziecięcych dla dzieci powodująca utrudnienia pracy rodzin zastępczych,

SZANSE	ZAGROŻENIA
1. udzielanie rodzinom zastępczym konsultacji i specjalistycznego poradnictwa (pomoc prawna, pedagogiczna, psychologiczna), 2. kontynuowanie wsparcia dla rodzin przez koordynatorów pieczy zastępczej, 3. wzmocnienie współpracy pomiędzy instytucjami wspierającymi rodzinną pieczę zastępczą, 4. regularne szkolenia rodzin zastępczych podnoszące, bądź wzmacniające ich kompetencje, 5. aplikowanie o środki finansowe zewnętrzne mające na celu wsparcie pieczy zastępczej, 6. organizowanie akcji promujących ideę rodzicielstwa zastępczego, 7. poszerzenie oferty wsparcia dla wychowanków o grupę wsparcia, 8. profesjonalna diagnoza dotycząca rozeznania właściwej motywacji kandydatów na rodziny zastępcze, 9. duża świadomość korzyści funkcjonowania rodzin zastępczych oraz motywacja wśród pracowników systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej do kształcenia i podnoszenia kwalifikacji zawodowych,	1. wypalenie zawodowe rodzin zastępczych, 2. w niektórych przypadkach brak właściwej motywacji kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, 3. koncentracja mediów na negatywnych aspektach funkcjonowania niektórych rodzin zastępczych, wpływająca na zły wizerunek rodzicielstwa zastępczego, 4. przedłużające się postępowania sądowe w sprawach dotyczących małych dzieci, 5. mimo podejmowanych działań wobec rodzin biologicznych część dzieci ponownie jest umieszczana w pieczy zastępczej, 6. niski poziom gotowości rodziców zastępczych do wygaszania swojej funkcji i zaakceptowania możliwości powrotu dziecka do rodziców biologicznych, 7. niewystarczająca liczba kandydatów do objęcia pieczą zastępczą starszych dzieci i dzieci z poważnymi problemami rozwojowymi,

V. CEL GŁÓWNY PROGRAMU

Głównym celem niniejszego programu jest doskonalenie spójnego systemu wsparcia i rozwoju pieczy zastępczej w Mieście Żory.

VI. CELE SZCZEGÓŁOWE I ZADANIA PROGRAMU

Zadania podjęte do realizacji w ramach Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej dla Miasta Żory na lata 2023-2025 są spójne z kierunkami działań przyjętymi w szczególności w następujących aktach prawnych:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.,
- Konwencja o prawach dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych z dnia 20 listopada 1989 r.,

- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- Ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej
- Kodeks Rodzinny i Opiekuńczy z dnia 25 lutego 1964 r.

Zaprezentowana poniżej tabela przedstawia zadania oraz cele szczegółowe niniejszego Programu.

Tabela 9. CELE SZCZEGÓŁOWE I ZADANIA PROGRAMU

Cele szczegółowe	Zadania	Wskaźniki	Realizatorzy
1. Promocja i rozwój rodzinnej pieczy zastępczej, jako priorytetowej formy w systemie pieczy zastępczej	1.1 Prowadzenie kampanii informacyjnych mających na celu promocję rodzicielstwa zastępczego	Liczba przeprowadzonych kampanii informacyjnych promujących rodzicielstwo zastępcze	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Żorach
		Jednostka miary: ilość Źródło danych: sprawozdanie MOPS Częstość pomiaru: roczna Wartość bazowa: 3 Wartość docelowa: 5	
	1.2. Prowadzenie działań diagnostycznych w kierunku właściwej motywacji do utworzenia rodziny zastępczej 1.3. Organizacja szkoleń dla kandydatów na rodziny zastępcze	Liczba przeszkolonych kandydatów na rodziny zastępcze	
		Jednostka miary: osoba Źródło danych: sprawozdanie MOPS Częstość pomiaru: roczna Wartość bazowa: 8 Wartość docelowa: 10	
	1.4. Pozyskiwanie kandydatów na rodziny zastępcze i tworzenie warunków do powstawania rodzin zastępczych	Liczba nowopowstałych rodzin zastępczych	
		Jednostka miary: rodzina Źródło danych: sprawozdanie MOPS Częstość pomiaru: roczna Wartość bazowa: 10 Wartość docelowa: 15	
2. Wspieranie funkcjonujących rodzin zastępczych	2.1. Organizowanie szkoleń, warsztatów podnoszących kompetencje i umiejętności rodzin zastępczych	Liczba przeprowadzonych szkoleń i warsztatów	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Żorach
		Jednostka miary: ilość Źródło danych: sprawozdanie MOPS, PPP Częstość pomiaru: roczna Wartość bazowa: 2 Wartość docelowa: 2	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Żorach Inne podmioty prowadzące

		Liczba przescholonych rodzin zastępczych	wsparcie dla dziecka i rodziny
		Jednostka miary: rodzina Źródło danych: sprawozdanie MOPS, PPP Częstość pomiaru: roczna Wartość bazowa: 7 Wartość docelowa: 10	
	2.2. Wsparcie rodzin zastępczych w prawidłowym funkcjonowaniu poprzez zapewnienie dostępu do usług koordynatora pieczy zastępczej, specjalistów i rodzin pomocowych, organizowanie grup wsparcia	Liczba zatrudnionych koordynatorów	
		Jednostka miary: osoba Źródło danych: sprawozdanie MOPS Częstość pomiaru: roczna Wartość bazowa: 4 Wartość docelowa: 5	
		Liczba udzielonych porad psychologicznych i specjalistycznych	
		Jednostka miary: ilość Źródło danych: sprawozdanie MOPS, PPP Częstość pomiaru: roczna Wartość bazowa: 300 Wartość docelowa: 320	
		Liczba osób objętych grupą wsparcia oraz liczba odbytych spotkań	
		Jednostka miary: osoba/ilość Źródło danych: sprawozdanie MOPS Częstość pomiaru: roczna Wartość bazowa: 4/8 Wartość docelowa: 10/10	
	2.3. Organizowanie spotkań integracyjnych dla rodzin zastępczych	Liczba przeprowadzonych form integracyjnych	
		Jednostka miary: ilość Źródło danych: sprawozdanie MOPS Częstość pomiaru: roczna	

		Wartość bazowa: 1 Wartość docelowa: 1	
	2.4. Realizowanie ustawowych form pomocy pieniężnej z uwzględnieniem świadczeń fakultatywnych	Liczba i rodzaj udzielonych świadczeń	
		Jednostka miary: ilość Źródło danych: sprawozdanie MOPS Częstość pomiaru: roczna Wartość bazowa: 2.081 Wartość docelowa: 2.100	
	2.5. Podejmowanie działań mających na celu umożliwienie powrotu dzieci pod opiekę rodziców biologicznych	Liczba dzieci, które powróciły pod opiekę rodziców biologicznych	
		Jednostka miary: osoba Źródło danych: sprawozdanie MOPS Częstość pomiaru: roczna Wartość bazowa: 2 Wartość docelowa: 5	
3. Wspieranie usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej	3.1. Rozwój efektywnych form wsparcia usamodzielnianych wychowanków (np. mieszkania chronione)	Liczba mieszkań chronionych	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Żorach Inne podmioty prowadzące wsparcie dla dziecka i rodziny
		Jednostka miary: ilość Źródło danych: sprawozdanie MOPS Częstość pomiaru: roczna Wartość bazowa: 7 Wartość docelowa: 7	
		Liczba miejsc w mieszkaniach chronionych	
		Jednostka miary: ilość Źródło danych: sprawozdanie MOPS Częstość pomiaru: roczna Wartość bazowa: 19 Wartość docelowa: 20	
	3.2. Współtworzenie i monitorowanie realizacji indywidualnych programów	Liczba osób objętych indywidualnymi programami usamodzielniania	

	usamodzielniania	Jednostka miary: osoba Źródło danych: sprawozdanie MOPS Częstość pomiaru: roczna Wartość bazowa: 30 Wartość docelowa: 32	
	3.3. Zapewnienie wsparcia psychologicznego i prawnego	Liczba udzielonych porad	
		Jednostka miary: ilość Źródło danych: sprawozdanie MOPS Częstość pomiaru: roczna Wartość bazowa: 238 Wartość docelowa: 250	
		Liczba rodzin korzystających ze wsparcia	
		Jednostka miary: rodzina Źródło danych: sprawozdanie MOPS Częstość pomiaru: roczna Wartość bazowa: 48 Wartość docelowa: 50	
	3.4. Doskonalenie współpracy pomiędzy placówkami oświatowymi i organizatorem pieczy zastępczej w zakresie pomocy dla wychowanków pieczy zastępczej	Liczba podmiotów objętych współpracą	
		Jednostka miary: ilość Źródło danych: sprawozdanie MOPS Częstość pomiaru: roczna Wartość bazowa: 10 Wartość docelowa: 12	
4. Podnoszenie jakości usług świadczonych w zakresie pieczy zastępczej przez Organizatora Pieczy Zastępczej	4.1. Wzmacnianie roli i budowanie pozytywnego wizerunku organizatora pieczy zastępczej	Liczba przeprowadzonych kampanii informacyjnych promujących rodzicielstwo zastępcze	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Żorach
		Jednostka miary: ilość Źródło danych: sprawozdanie MOPS Częstość pomiaru: roczna Wartość bazowa: 3 Wartość docelowa: 5	Inne podmioty prowadzące wsparcie dla dziecka i rodziny

	4.2. Podnoszenie kwalifikacji pracowników poprzez udział w szkoleniach, warsztatach, konferencjach	- Liczba szkoleń i warsztatów w których uczestniczyli pracownicy Jednostka miary: ilość Źródło danych: sprawozdanie MOPS Częstość pomiaru: roczna Wartość bazowa: 2 Wartość docelowa: 3 - Liczba przeszkolonych pracowników Jednostka miary: osoba Źródło danych: sprawozdanie MOPS Częstość pomiaru: roczna Wartość bazowa: 11 Wartość docelowa: 11	
	4.3. Udział pracowników w superwizji	- Liczba przeprowadzonych superwizji Jednostka miary: ilość Źródło danych: sprawozdanie MOPS Częstość pomiaru: roczna Wartość bazowa: 0 Wartość docelowa: 1 - Liczba pracowników objętych superwizją Jednostka miary: osoba Źródło danych: sprawozdanie MOPS Częstość pomiaru: roczna Wartość bazowa: 0 Wartość docelowa: 1	
	4.4. Aplikowanie o środki finansowe zewnętrzne, w tym w ramach rządowych programów wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej	Liczba projektów i programów realizowanych na rzecz pieczy zastępczej Jednostka miary: ilość Źródło danych: sprawozdanie MOPS	

		Częstość pomiaru: roczna Wartość bazowa: 1 Wartość docelowa: 1	
	4.5. Doskonalenie zintegrowanego systemu wspierania i rozwoju pieczy zastępczej poprzez organizowanie cyklicznych spotkań przedstawicieli instytucji zaangażowanych w pracę na rzecz rodziny i wypracowanie wspólnych procedur działania	Liczba przeprowadzonych spotkań przedstawicieli instytucji działających na rzecz rodziny	
		Jednostka miary: ilość Źródło danych: sprawozdanie MOPS Częstość pomiaru: roczna Wartość bazowa: 1 Wartość docelowa: 3	
	4.6. Współorganizowanie działań podejmowanych na rzecz rodzicielstwa zastępczego podejmowanego przez rodziny zastępcze i Organizatora Pieczy Zastępczej	Liczba przeprowadzonych działań na rzecz rodzicielstwa zastępczego	
		Jednostka miary: ilość Źródło danych: sprawozdanie MOPS Częstość pomiaru: roczna Wartość bazowa: 2 Wartość docelowa: 3	

VII. PLAN ROZWOJU RODZINNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ

Zgodnie z treścią art. 180 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej 3 letni powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej zawiera plan rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej.

Brak wiedzy społeczeństwa na temat pieczy zastępczej oraz negatywne stereotypy dotyczące opiekunów zastępczych jak i dzieci, które w ramach pieczy zastępczej funkcjonują, nie sprzyja tworzeniu nowych rodzin zastępczych. Dodatkowy problem stanowią uprzedzenia społeczne i częste postrzeganie szczególnie zawodowych rodzin zastępczych, jako sposobu na łatwe zarabianie pieniędzy, a nie konieczne i ważne dla całego społeczeństwa systemowe rozwiązanie istotnego problemu społecznego. Ważne jest podjęcie długofalowych działań informacyjnych, by wpłynąć na zmianę obecnego stanu rzeczy. Zwiększenie świadomości lokalnej społeczności wpłynie na zwiększenie liczby osób zainteresowanych pełnieniem funkcji opiekuna zastępczego.

Miasto Żory podobnie jak inne miasta w Polsce borykają się z niewystarczającą ilością miejsc w rodzinach zastępczych oraz brakiem nowych osób chcących podjąć się funkcji rodziny zastępczej.

W celu pozyskania nowych osób do pełnienia funkcji rodziny zastępczej Miasto Żory będzie kontynuowało dotychczas podjęte działania polegające na rozpowszechnianiu informacji o rodzicielstwie zastępczym umieszczanych na portalach społecznościowych, w lokalnych mediach, Kurierze Żorskim, apelach w kościołach i placówkach oświatowych (za pośrednictwem e-dziennika). Ponadto w ramach kampanii na rzecz rozwoju pieczy zastępczej raz w roku odbędzie się piknik lub inna aktywna forma integrująca obecne już rodziny zastępcze. W celu podwyższenia kompetencji opiekuńczo-wychowawczych obecnych rodziców zastępczych zakłada się organizację minimum raz w roku szkolenia. Aby zachować stabilizację systemu pieczy zastępczej, a w tym płynność realizacji postanowień sądów o umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej zakłada się, że w Mieście Żory w latach 2023 – 2025 każdego roku zostanie zawiązanych 15 nowych rodzin zastępczych.

VIII. PLAN OGRANICZENIA LICZBY DZIECI W INSTYTUCJONALNEJ PIELCEZY ZASTĘPCZEJ

Zgodnie z treścią art. 180 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej 3 letni powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej zawiera także plan ograniczenia liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Ustawa o, której mowa wyżej zobowiązuje samorządy do działań profilaktycznych, które zapobiegają oddzieleniu dzieci od rodzin, jednak w sytuacji, kiedy rodzina nie wywiązuje się prawidłowo ze swojej roli konieczny jest rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej i przejście od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej (tzw. deinstytucjonalizacja).

W Mieście Żory nie funkcjonuje placówka opiekuńczo-wychowawcza jednakże, gdy zachodzi potrzeba umieszczenia dziecka w instytucjonalnej pieczy zastępczej, Miasto Żory korzysta z miejsc w placówce w miastach ościennych. W mieście Żory do umieszczenia dziecka w instytucjonalnej pieczy zastępczej dochodzi w bardzo rzadkich przypadkach i jest to związane przeważnie z wiekiem dziecka, jego dysfunkcjami oraz ograniczoną i niewystarczającą ilością miejsc w rodzinnej pieczy zastępczej.

Na przestrzeni badanego okresu tj. 2020 – 2022 ilość dzieci umieszczanych przez Miasto Żory w instytucjonalnej pieczy zastępczej przy zestawieniu danych ogólnopolskich stanowi niewielki odsetek ogółu. Na ostatni dzień roku badawczego, Miasto Żory pokrywało koszty pobytu odpowiednio 18 osób (na dzień 31.12.2020r.), 14 osób (na dzień 31.12.2021r.), 10 osób (na dzień 31.12.2022r.). Jak wynika z powyższych danych spada ilość osób umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej a pochodzących z Miasta Żory.

W najbliższych latach planuje się utrzymać malejącą tendencję umieszczania dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej. Aby osiągnąć zakładany cel planuje się pozyskać kolejnych 10 rodzin zastępczych niezawodowych, które przejmą opiekę nad dziećmi aktualnie przebywającymi w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

IX. LIMIT RODZIN ZASTĘPCZYCH ZAWODOWYCH

Zgodnie z treścią art. 180 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w 3 letnim powiatowym programie rozwoju pieczy zastępczej należy określić coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych. Przepis ten odnosi się do art. 56 cyt. ustawy, zgodnie z którym z rodziną zastępczą niezawodową spełniającą warunki wskazane w art. 54 ust. 1 i 2 ww. ustawy, zawiera się na wniosek rodziny w ramach ustalonego limitu rodzin zastępczych zawodowych na dany rok kalendarzowy umowę o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej.

Biorąc pod uwagę konieczność rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, ograniczone środki finansowe, brak motywacji przekształcenia się istniejących już rodzin zastępczych oraz fakt, że powstanie każdej nowej rodziny zastępczej zawodowej związany jest z ponoszeniem większych kosztów przez Miasto niż w przypadku rodziny niezawodowej, należy przede wszystkim stawiać na wzrost liczby rodzin zastępczych niezawodowych. W rodzinie zastępczej zawodowej oraz niezawodowej może być jednocześnie umieszczone nie więcej niż 3 dzieci podczas, gdy ogólny koszt utrzymania dziecka i rodziny jest zdecydowanie wyższy w przypadku rodziny zastępczej zawodowej.

W związku z powyższym planuje się, że w latach 2023 – 2025 Miasto Żory będzie dysponowało odpowiednio w roku 2023 nie więcej niż 6 zawodowymi rodzinami zastępczymi i 2 rodzinnymi domami dziecka, w roku 2024 nie więcej niż 7 zawodowymi rodzinami zastępczymi i 2 rodzinnymi domami dziecka, w roku 2025 nie więcej niż 8 zawodowymi rodzinami zastępczymi i 2 rodzinnymi domami dziecka.

X. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Finansowanie Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej dla Miasta Żory na lata 2020 – 2022 odbywać się będzie w ramach środków z budżetu Miasta Żory oraz środków pozyskiwanych z innych źródeł.

XI. SPOSÓB MONITOROWANIA PROGRAMU

Monitorowanie Programu odbywać się będzie na podstawie corocznej sprawozdawczości z wykonania zadań oraz bieżącej analizy z realizacji poszczególnych projektów ze szczególnym uwzględnieniem osiągniętych efektów. Program to dokument otwarty i elastyczny to znaczy może podlegać okresowym weryfikacjom i niezbędnym modyfikacjom związanym ze zmieniającą się rzeczywistością społeczno-ekonomiczną, rozeznanymi potrzebami Miasta oraz wymogami prawa.

Spis wykresów i tabel

Wykresy

1. Napływ nowych dzieci do rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie Miasta Żory w latach 2020 – 2022 13
2. Napływ nowych dzieci do rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie Miasta Żory z uwzględnieniem uprzedniego miejsca pobytu w latach 2020 – 2022 14
3. Odpływ dzieci do 18 roku życia z rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie Miasta Żory w latach 2020 – 2022 15
4. Odpływ dzieci do 18 roku życia z rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie Miasta Żory z uwzględnieniem docelowego miejsca pobytu w latach 2020 – 2022 15

Tabele

1. Podział rodzin zastępczych ze względu na sprawowaną funkcję w Mieście Żor w latach 2020 - 2022 9
2. Liczba dzieci przebywających w rodzinach zastępczych w Mieście Żory w latach 2020 – 2022 10
3. Przyczyny umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej na terenie Miasta Żory w latach 2020 – 2022 11
4. Wiek dzieci przebywających w pieczy zastępczej na terenie Miasta Żory w latach 2020 – 2022 12
5. Okres przebywania dzieci w pieczy zastępczej na terenie Miasta Żory w latach 2020 – 2022 12
6. Liczba i rodzaj świadczeń udzielanych usamodzielnianym wychowankom rodzinnej pieczy zastępczej na terenie Miasta Żory w latach 2020 – 2022 16
7. Liczba i rodzaj świadczeń udzielanych usamodzielnianym wychowankom instytucjonalnej pieczy zastępczej na terenie Miasta Żory w latach 2020 – 2022 17
8. Analiza SWOT 20
9. Cele szczegółowe i zadania programu 23